

TWENTSE Post

MAANDBLAD VOOR TWENTE

HET LANDSCHAP – DE STRUCTUUR
DE NATUUR – DE MENSEN – HET
LEVEN – DE CULTUUR – DE VOLKS-
TAAL – DE GESCHIEDENIS – DE GE-
BRUIKEN – DE STREEKBELANGEN
DE ALGEMENE ONTWIKKELING

HFD. RED. J. W. M. GIGENGACK

NR. 7 JULI 1968 7^E JRG.

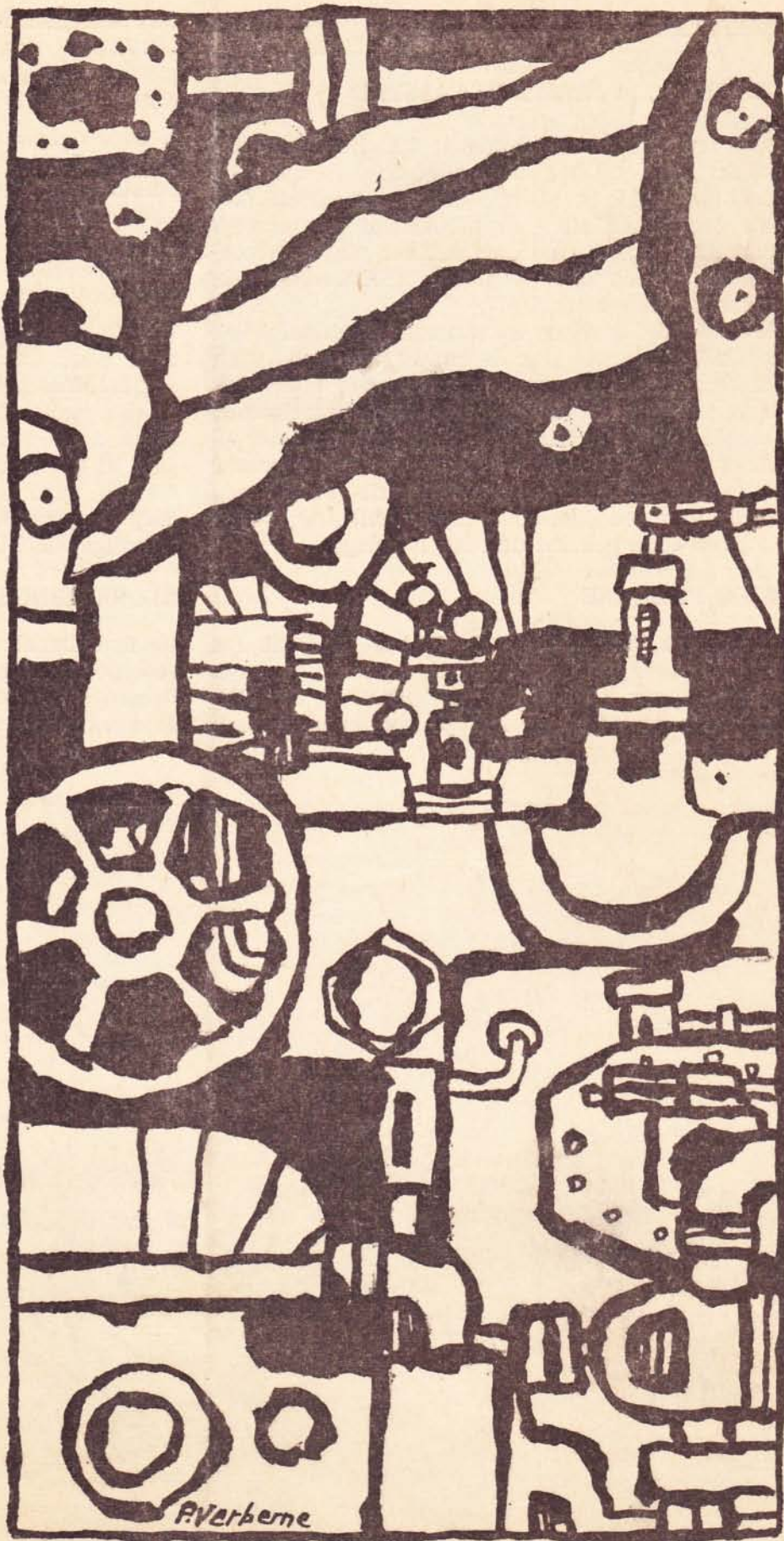
Uit de inhoud:

♦

Hengelo 100 jaar metaalstad

♦

Redactie en Administr. TWENTSE POST
(waarin opgenomen tijdschrift Twenteland)
Beekstr. 51 Hengelo (O.) Tel. 17987
Amsterdam-Rotterdam Bank, Hengelo
Postrekening: 820018 t.n.v. Twentse Post
Abonnements-prijs f 4.20 per jaargang
Losse nummers 40 cent per exemplaar
Advertentie-tarieven op aanvraag. Gehele of gedeeltelijke
overname van artikelen enz. zonder toestemming van de Uit-
geefster verboden. Alle publicaties blijven eigendom v.d. Uitg.

INDUSTRIE

HENGELO 100 JAAR METAALSTAD

Op 4 september aanstaande is het honderd jaar geleden, dat in het toenmalige dorp Hengelo de Machinefabriek Stork in bedrijf werd gesteld. Tot dan toe kende Hengelo uitsluitend een textiel-industrie, waarvan de opkomst ter plaatse vooral was te danken aan WOLTER TEN CATE (geb. 28 aug. 1701 te Hengelo).

De stichting te Hengelo van een machinefabriek (ao 1868), die het jaar daaropvolgend reeds werk verschafte aan 200 man, is voor het destijds 5000 inwoners tellende weversdorpje van vérstrekkende betekenis geweest. Thans — honderd jaar later — dankt de stad Hengelo haar evenwichtige positie in Twente (Nederlands 3de industrie-gewest) nog steeds aan een bloeiende metaalindustrie, waarvoor een eeuw geleden de basis is gelegd.

WIEG IN BORNE

In het jaar 1859 stichtte C. CRAAN STORK (in Delft opgeleid tot ingenieur) op initiatief van zijn oudere broer CHARLES THEODORUS STORK, die reeds op 14-jarige leeftijd een calico-weverij

was begonnen in Oldenzaal, samen met de smid MEYLING een kleine reparatie-werkplaats met gieterij te Borne onder de naam Stork & Meyling. Nauwelijks drie jaar later overleed C. Craan Stork.

Hoewel onbekend met het machinevak en belast met de leiding van zijn naar Hengelo overgeplaatste bontweverij (1853), nam CHARLES TH. S. de leiding van de fabriek te Borne op zich. Zijn broer J. E. STORK en zijn zwager H. J. EKKER, medefirmanten in de bontweverij, werden ook firmanten van de machinefabriek.

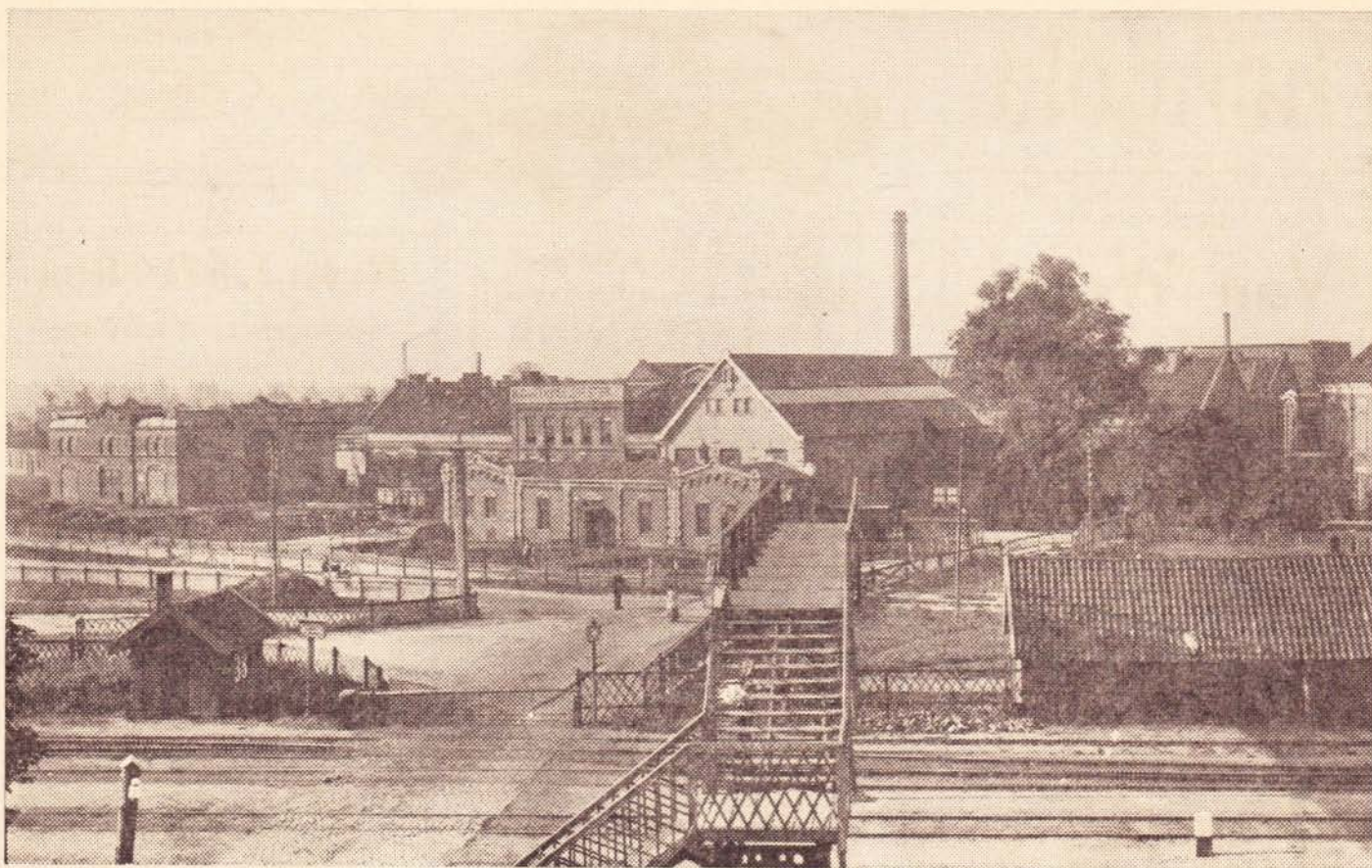
Toen MEYLING zich in 1865 als compagnon terug trok, werd de naam van het bedrijf veranderd in de Machinefabriek van de Gebr. Stork & Co. Deze fabriek heeft vele jaren met de Bontweverij C. T. Stork & Co onder één leiding gestaan. Daar Hengelo in die jaren een spoorwegkruispunt was geworden, werd het bedrijf van Borne naar dit kerkdorp verplaatst, waar op 4 sept. 1868 de tegenwoordige machinefabriek in bedrijf werd gesteld.

STORK-HENGELO

De machinefabriek te Hengelo ontwikkelde zich voorspoedig. Op 1 jan. 1893, toen de beide medefirmanten van C. T. STORK waren uitgetreden uit de machinefabriek, nam deze zijn drie zonen

Machinefabriek Stork in 1886

Stork in 1893

(D. W., H. C. en C. F. STORK) als medefirmanten daarin op. C. T. STORK overleed in 1895.

- D. W. STORK, geb. 4 april 1855 te Oldenzaal, oudste zoon van de stichter, kreeg vooral bekendheid door zijn stelsel van sociale voorzieningen in het belang van het personeel der fabriek. Hierbij bouwde hij voort op de grondslag die zijn vader had gelegd; (een eigen ziektevoorziening dateerde al vanaf de stichting der fabriek te Hengelo, terwijl reeds in 1881 een pensioenfonds was gesticht). Overleden in 1928.
- H. C. STORK, geb. in 1858, tweede zoon van de stichter (door het personeel 'boer Stork' genoemd vanwege zijn liefde voor het agrarisch bedrijf) was belast met het toezicht op de produktie-afdelingen. Overleden in 1934.
- C. F. STORK, geb. 6 febr. 1865 te Oldenzaal, jongste zoon van de stichter, behaalde in Delft het diploma werktuigkundig ingenieur en voerde de technische leiding van de machinefabriek. In die jaren (vanaf 1893) groeide de 430 personeelsleden tellende onderneming uit tot een bedrijf met 2600 werknemers. (In de crisisjaren liep dit aantal terug tot 1900 man, om daarna weer snel te stijgen.) Het onderwijs aan

de fabrieksleerlingen, gestart in 1868, had de voortdurende belangstelling van C. F. STORK. In 1918 werd een modern ingericht schoolgebouw in gebruik genomen. C. F. ST. overleed op 18 juli 1934.

WERELD-CONCERN

Na de 2de wereldoorlog (40-45) wist Stork-Hengelo de fabriek belangrijk uit te breiden. In 1948 kreeg het bedrijf bij het 80-jarig bestaansjubileum het predicaat Koninklijk.

- In 1954 werd Stork door een fusie met de machinefabriek Werkspoor deel van het concern VMF/Stork-Werkspoor, met 33 produktieondernemingen en verkoopkantoren in het buitenland, totaal 23000 werknemers tellend, waarvan 3000 buiten Nederland.
- Op 15 juli jl. werd bekend gemaakt dat VMF/Stork-Werkspoor een fusie wil aangaan met Wilton-Feijenoord-Bronswerk. Het nieuwe concern zal de naam VMF/Stork-Wilton dragen en ongeveer 31000 werknemers in dienst hebben.

(Zie ook *EEUWFEST STORK*, blz. 15.)

hengelo

SINDS 1845:

Van Wezel

Transport — Montage
Kraanverhuur

Tel. Hengelo 19541
Tel. Amersfoort 11333

„Wiej veurt van allens”

G. J. Schuurman

hef allns, wa'j in hoes gebroeken
könt: KÖPKES, SCHÖTELKES
en al dee dinge, dee de vrouw
neudig hef. ► Ottoweg 55a

IJzerwaren, Gereedschappen, Bouwbeslag,
Tuin- en Huish. artik.

A.H.K. Hengelo
OLDEHAALESTRAAT 61
HENGelo

Souveniers

VAN HENGelo EN TWENTE
H. Berger, Brinkstr.

Wij verzorgen:
een avond vullend

kleurenfilm programma
over Twente

FOTO PRINS, Tuindorpstr. 28, Hengelo

ADVERTEREN IS ETALEREN

Garage

J. WARMINK

en Zoon

Datsun-dealer

VOOR

Hengelo en omgeving

W. Noordegraaf NV

Hengelo Goor
tel. 14444 (05400) tel. 2142 (05470)

HOLLANDIA ondergoed
kousen, sokken, tricotages

H. J. BENNINK

Manufacturenhandel Industriestraat 88

Broekhuis

de boekhandel
met de grote keuze!

Enschedeesestraat 19 - Hengelo

Voor het inrichten
van Uw woning:

Woninginrichting **Frans Tanke**
Weemenstraat 61. - Tel. 12862. - Hengelo (O.)
Zie overzichtelijke etalages en 3000 m² showroom

Autospuitinrichting BEVELSBORG

Ingericht met moderne AUTOSPUIT. en
MOFFELCABINE
BINNENHAVEN 68 TEL. 14432

W. Johannink

Beckumerstraat 3-5 Hengelo

APPENDAGES en
LOONDRAAIERIJ

Cöop. Aan- en Verkoopvereniging

Deurningen

Tel. 05402-201

Veevoeder, Meststoffen
Brandstoffen, Zaaigoed
Pootgoed, Div. artikelen

Alle veevoerders onder CLO-controle

B.G.J. Meekes

Autospuitinrichting

AARDOLIESTR. 16 TEL. 17529

NIEUW:

(introductieprijs)

Heerlijk

frisse

Magere Vruchten- Yoghurt

(aardbeismaak) 49 ct per halve liter
De melkman van de H.C.M. heeft het.

KRACHT IN EEN VOORNAME VORM

BMW 2002

PURE KLASSE

(10.975)

Garage 't Wilbert

offc. B.M.W. dealer
voor Hengelo en omstr.

G. OLDE KALTER

Sloetsweg 372 - HENGelo - Tel. 12807

stalen anti-sliptraptreden, trappen en bordessen

- * Uitglijden bij olie, vet, ijs of sneeuw niet meer mogelijk
- * Zeer lichte en goedkope constructie
- * Prima referenties van grootindustrie en architecten

DIJKHOF - HENGelo

— FABRIEK VOOR METAALBEWERKING —

Opgericht 1921
Beukweg 4, Tel.
13480 / 13581

KRONIEK VAN DORP EN STAD

DELDEN — De snelle bevolkingsvermeerdering van 1675 tot omstreeks het midden van de 18e eeuw, waarover wij reeds in de Twentse Post van mei jl. cijfermateriaal gaven, leidde tot grote armoede en woningnood.

DELLEN IN DE 18de EEUW

In 1749 gelastte de provinciale overheid, dat in alle buurtschappen de sedert 1682 nieuw gebouwde huizen door de boermannen werden opgetekend; (S.v.B. blz 95; zie voetnoot 1). In het richteramtb Delden dienden schoppen, stallen, schuren, stookhutten, schapen- en varkenskotten tot woongelegenheid, terwijl in de richteramtbten Oldenzaal, Enschede en Borne zelfs werd gesproken van hutten, die van turven zijn opgezet. De boermannen van Driene klagen: *'Dese arme hutten en kamers en schoopen bint aan die menschen vergunt om in te wonen om datse nergens niet kunnen bliven en buyten niet kunnen liggen.'* Minder welwillend is men in Langelo (Haaksbergen): *'Veele woningen die op de gemeente (d.i. gemeenschappelijke gronden) staan so lange als het die Heer Marken Righter en die Goet Heren belieft, anders moeten sy vertrekken.'* (S.v.B. blz. 361).

Er was voor al deze armen in de landbouw geen plaats.

Reeds in 1601 had het bouwland in Delden een te grote omvang gekregen; (6.89% van de totale grondoppervlakte van dit richteramtb). De hoeveelheid plaggen, benodigd voor de bemesting van één mud land, bedroeg gemiddeld dertig wagens (met twee paarden gespannen) of ruim twintig wagens stalmest; d.i. plaggen vermengd met dierlijke mest. Blijkens het *'Register van de peerden'* enz. uit 1602, beschikte het richteramtb Delden in dat jaar over 632 paarden om deze enorme hoeveelheden plaggenmest te vervoeren naar de verspreid liggende kavels; (S.v.B. blz. 415 ev. en 528). Ondanks de aanwezigheid van uitgestrekte woeste gronden, kon men vanwege dit noodlottig bemestings-systeem niet in het wilde weg ontginnen — de gronden dienden tot plaggenland —, zodat de plattelanders genoodzaakt waren op andere wijze in hun bestaan te voorzien.

De textiel — met aanvankelijk Borne als centrum — heeft uitkomst geboden, terwijl later ook de weefindustrie te Hengelo werkgelegenheid verschaft aan overvloedige arbeidskrachten afkomstig van het omliggende platteland.

In 1758 heeft in Twente de stad Almelo het hoogste gemiddelde burgerlijke vermogen (nl. 941 gld.), gevolgd door de steden Oldenzaal (901 gld.), Delden (859 gld.) en Enschede (728 gld.). In Delden is deze vermeerdering van het burgerlijk vermogen gepaard gegaan met een verbetering in de positie van de armen.

De crisistoestand in de Twentse textiel omtrent het midden van de 18de eeuw, veroorzaakt door een toenemende buitenlandse konkurentie (Silezië, Engeland, Schotland en Ierland) en aanvengende in 1748, brengt van jaar tot jaar weer een verscherping van de armoede met zich mee, terwijl tevens de bevolkingsvermeerdering tot stilstand komt. De hoofdgeldkohlere van 1764-1767 tonen, vergeleken met die van vroegere jaren, een rampzalig beeld. Deldener Es telde meer dan 40 % onvermogensden en Stad Delden 55,6 %. In 1765 zijn er in het richteramtb Delden 133 diaconie-armen en 193 onvermogensden. Van deze laatsten wordt gezegd: *'personen en huisgesinnen, welke schoon niet van Diaconyen trecken omdat meest van de Roomse religie syn, egter seer onvermoget en genoegsaem armer syn dan die van den armen leven'*; (S.v.B., blz. 203 ev., 291 ev. en 350).

In het voorjaar van 1765 richtten zich de Staten van Overijssel tot de gemeentebesturen om zo spoedig mogelijk maatregelen te nemen tegen landloperij en bedelarij ten plattelande. De brief ging vergezeld van een instructie, bestaande uit 13 artikelen, waarin de diverse werkzaamheden van deze 'Armenjagers' waren geregeld. Deze behoeften ten aanzien van de bedelaars niet veel consideratie te gebruiken. *'De bedelaars, vagebonden en verder quaad volk, zich in het verdrijven, apprehenderen (grijpen) ofte vervolgen tegen haar teweer stellende, hetzij met of zonder geweer, zullen dezelve geweld met geweld mogen te keer gaan en deswegen onstrafbaar en breukeloos wezen, tenwaare de noodzaakelijkheid daarin moetwillig ende met opset te buiten gegaan mogte sijn.'*

De 'Armenjagers' genoten een wekelijks tractement van 3 gulden en alle twee jaren *'een nieuwe rok'*.

Met betrekking tot de bevolkingsvermindering in het richteramtb Delden tussen 1748 en 1795 schrijft de historicus Slicher van Bath (blz. 99): *'Misschien is het toevallig, maar in de 2de helft van de 18e eeuw, als aan de bevolkingsvermeerdering een einde is gekomen, hoort men ook weer meer over allerlei ziekten. Toch hebben deze een lokaal karakter. In 1738 heerste er een besmettelijke ziekte in de Lutte, in 1769 woedde een besmettelijke brandkoorts in Salland en Twente, in 1772 en 1773 waren er „epidemique rotkoortsen" in Hardenberg, Rijssen, Goor, Delden en Hengelo. Waarschijnlijk waren deze laatstgenoemde ziekten een gevolg van*

1) De afkorting S.v.B. verwijst naar het standaardwerk van prof. Slicher van Bath: *'Een samenleving onder spanning'*. Uitg. Van Gorcum & Comp. NV, Assen, 1957.

hengelo

de **Bokdams**
voor
DANSLES
Drienerstraat 37

HET SPEELGOEDPALEIS

Teutelink

Enschedesestr. 22, Hengelo

Het beste adres voor:

**GEDISTILLEERD, WIJN, BIER,
LIKEUR, LIMONADE**

Fa. Jac. Krabbenbos
Molenstraat 18

COOP.

RAIFFEISENBANK

BOERENLEENBANK

Parallelweg L.S. Hengelo Tel. 10061
Bijkantoren: Oldenz.str. 168, Boukweg 81

• MEUBELEN

• TAPIJTEN

• BEDDEN

E M PETRI voor de moderne
woninginrichting!!
MARKTSTR. 15

ADVERTEREN IS ETALEREN

BLOEMSIERKUNST

K. Hunia & Zn.

Tuindorpstraat 38, Tel. 12751

Bult's Slagerij

VOOR VLEES
EN VLEESWAREN

WEEMENSTR. 12, TEL. 12752

Klaant'n van BISCHOFF

Bint almaal vol lof

Ne dame of heer . . .

Ze komt aaltied weer, want:

Bischoff

HENGELO

hef 't beste wat er is

Oawertuigt ow van dizze waarheed

PORTJE

Deldenerstraat 8
Hengelo (O.)

DAMES-, HEREN-,
KINDER-PYAMA'S
EN -ONDERGOED,
SCHORTEN, ENZ.
Altijd goedkoop

Ruischer en Hartgers

Voor elektrische apparaten
en installatiewerken

DRIENERSTRAAT 4 — HENGELO
(tel. winkel: 14878 — tel. installatie-afd. 10436)

**HOBBYHUIS
Hackfort**

BERGWEG 9, HENGELO

VERSTEEG's veerve

veur hoes en eearve

Molenstraat 20

Hengelo (O.) — Tel. 12207

Bonneterie SPECIAAL-
ZAAK:

Blouses - Rokken - Vesten

Molenstr. 5, Tel. 17382, Heng.

N.V. Automobiëlbedrijf

BLEEKER

• OPEL

• CHEVROLET

HENGELO

AHREND

Telgenflat Hengelo Tel. 7266

voor: Lichtdrukken, Foto-
copieën, bestekken.

H J. Krakkers

AANNEMERSBEDRIJF

Tel. **Hengelo** 12964

Nieuwbouw, Onderhoud- en Betonwerken

MORSINK
SOLASPECIALZAAK
Servies

Weemenstraat en Kotmansweg

Doe het zelf

Wij leveren hiervoor P.V.C. vloer- en
wandtegels (reeds vanaf fl 5.80 p. m²),
plakplastics, mozaiek, lijmen, beits etc.
VLOERENBEDRIJF

A.F. Pierik &

F. Boerkamp n.v.

Wolter t. Catestr. 5, Tel. 14064
Hengelo (O.)

Automobiëlbedrijf

ERNE

Delden.str 42
Tel. 2120

vanaf:
f 3799

**FIAT
500**

H. ter Braak

Gasconvectoren, Haarden, Electro-
en Sanitair

Bornsestraat 24

Tel. 16137

ADVERTEREN IS VERKOPEN

BEHANG EN VERF

Fa. Wed. J. Walhof

Beekstr. 29 Hengelo

Beste leu, weet wa' doot met oew geeld.
Leav' nich raak zoaj wal weelt.
Denk ter um, le'j mangs wat op zied.
Veur nen krappen of slechten tied.

Bring dan

oew geeld

naor de

Nutsspaarbaank

Now 4 pct rente

NUTSSPAORBAANK

Drienerstraote 43 - HENGEL

de hongersnood, die in 1772 in geheel Overijssel heerste. Rogge en paardebonden werden door de regering overal tegen verlaagde prijzen aan de armen gedistribueerd. De roggeprijs was in Twente tot 46 stuiver het schepel gestegen. De gedistribueerde rogge werd verkocht tegen 30 stuivers, terwijl in normale tijden de prijs ongeveer 24 stuiver bedroeg. In de volgende jaren horen we weer van allerlei ziekten: in 1779 woedde de rode loop (dysenterie) in Enschede, Oldenzaal en 't richteramt Delden,' enz.

HORIGHEID

De leus 'boerenland in boerenhand' is in het midden der 18de eeuw nog allerm minst verwerkelijk. De feodale structuur wordt in deze tijd in Twente echter op revolutionaire wijze sociaal en economisch doorbroken door de opkomst van de burgerij in de steden en de kerkdorpen tezamen met de zich snel ontwikkelende textielindustrie enerzijds en de toenemende betekenis van het eigenerfd (niet-horig) bezit anderzijds. De vermeerdering van het eigenerfd bezit moet vooral worden toegeschreven aan de toeneming van het aantal keuterbedrijven; (S.v.B. blz. 307 ev.)

Door de werking van de artikelen 14 en 15 van het *Hofrecht* uit 1546 werd vrij land, door horigen verworven, op de duur hofhorig goed, zodat de horige goederen wel in omvang konden toenemen, maar niet worden gesplitst of verminderd; (S.v.B. blz. 695).

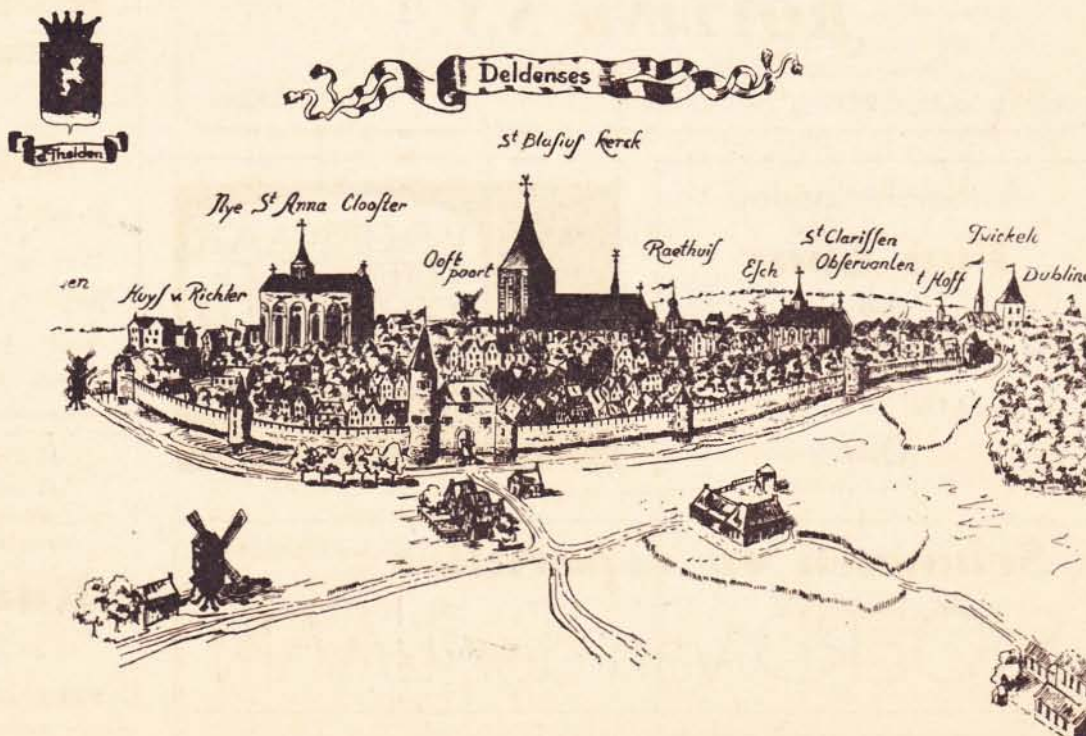
2) Goederen, waarvan het eigendom is overgegaan van de vroegere landsheer, de bisschop van Utrecht, op de Staten van het gewest Overijssel. Daarnaast lagen in het richteramt Delden in de 18e eeuw ook nog horige erven, die in de middeleeuwen

Vergelijkt men het areaal der domeinerven ²⁾, zoals ons dat bekend is uit de verpondingskohieren van 1601/2, met dat van de kaarten van 1770/85, dan zien we in het algemeen dat de totale oppervlakte bouwland in 1770/85 in herenmudden gerekend veel groter is dan die van 1601/2. Sommige erven hebben in 1770/85 ongeveer een zelfde oppervlakte bouwland als in 1601/2, maar anderen zagen hun areaal soms verdubbeld worden. In 1601/2 beschikken de horige erven in het richteramt Delden gemiddeld over een groter areaal dan de niet-horige; (S.v.B. blz. 398 en 692).

Uit het register 'Ordre en redres over 's Lands domainen van Twenthe' van 9 aug. 1662 blijkt het meeste nieuw aangegraven land te liggen bij stad Delden: in *Deldenerbroek* (11 $\frac{7}{8}$ mud), *Bornerbroek* (11 mud). De percelen land werden gewoonlijk gemeten in herenmudden: één herenmud besloeg een oppervlakte van 0,5322 ha. Blijkens de kaarten, die tussen 1770 en 1785 van de domeinen gemaakt zijn, heeft dezelfde ontwikkeling van de horige erven zich ook in het richteramt Delden op fenomenale wijze voortgezet. Deze vermeerdering van bouw- en weiland is reëel, de stijging van de gemiddelde bedrijfs-grootte is echter schijn. Door de snelle bevolkingsvermeerdering van 1675 tot 1748 waren de boerenerven overbevolkt, terwijl ook het aantal gezinnen, in de vorm van *bijwoners* en *lijftuchters* ³⁾ sterk was gestegen. De bevolkingsvermeerdering heeft op de horige erven niet tot

eigendom waren van de proosdij en het kapittel te Oldenzaal.

3) landarbeiders, die afhankelijk waren van de horige boer alsmede ouden van dagen.

Reconstructie van het stedeke Delden. De oostpoort - 'den porten dar men gheet to Woolde' - stond tussen de Zwaan en Aartsen, de westpoort - 'dar men gheet to Ghoor' - tussen het oude van Heekshuis en de Engel.

Ontwerp en uitvoering:
G. Vrieling, R. v. Domburg

VIOS gebouw*Self Service***maaltijden à f 2.50**

(Ook bij U aan huis)

Beekstr. 10, Hengelo

TEL. 05400-12612

Timmerfabriek

Hannink

Hengelo (O.) — Tel. 13701

Levering van:

kozijnen, ramen, deuren, trappen
enz. voor utiliteits- en woningbouw**DIVERSE
PLAATSSEN**Alle boeken over Twente
(ook streektaal-literatuur)**Boekhandel t. Voorde
Delden****SPAR = SPAR**

TUSSEN STADHUIS- EN ST. LAMBERTUSTOREN

OPTICIEN

WESTEN

LEVERANCIER
AAN ALLE
ZIEKENFONDSEN

NIET UITGEDEIDE
COLLECTIE MODERNE
DRILMONTUREN

Westen Woont Weemenstr. 15*Eethuis***„'t Centrum”**

(Eig. B. Droste)

BEEKSTRAAT 5 - HENGELO

prima keukenSpecialiteit: **Zigeuner-Bief**

Geopend van 23.30 tot 00.4 uur

Voor al uw
wapens en munitie
naar

Wapenhandel**HUISKES**

Molenstraat 15

Delden

WAVIN DEALER

P.V.C.-rioleringsbuizen, regenwateraf-
voerbuizen, draineerbuizen, kiezelbak-
ken, ontluichtingskappen, ontluichtings-
pannen, dakramen, Plastic folies, Pla-
stic schuimprofielen, Polyestergolfplaten
VOOR ALLE KUNSTSTOFFEN:

MORSELT**BOUWMATERIALEN C.V.**

Industriestr. 8 - BORNE - tel. 05409/1166

Makelaarskantoor
ROTTINK N.V.

Deldenerstraat 36-38, Telefoon 13041, Hengelo (O.)

VASTE GOEDEREN ♦ ASSURANTIËN ♦ HYPOTHEKEN

Automobielbedrijf

Van Laar
en
Feijten

Enschedesestr. 127 - Tel. 13983 - Hengelo

DAF

**WAGENAAR
HENGELO:
TESTBEELD
VOOR MODE**

HET HUIS VOOR
EXCLUSIEVE DAMESKLEDING
Brinkstraat 6, telefoon 13607

Schoenen en reparaties Marktstraat 19
Hengelo

SJOERD van der LAAN**ADVERTEREN IS VERKOPEN****SIMCA-DEALER****TINSELBOER JANSEN**

Marktstraat 18 - Tel. 1288 - BORNE

Wilt ge werkelijk bromfiets-
genot? Koop dan een Zun-
dapp, Tomos of Batavette.

De beste bromfietsen en de beste service.

Waarom een horloge, dat U
telkens moet opwinden?
Een Zwitsers automatisch horloge
windt zichzelf op!

Ruud Knoef

BORNE

Grotestr. 239 (naast Huish.school)

splitsing der erven geleid, maar tot een vergroting van het areaal per erf. Daarentegen werden de niet-horige erven, die met het *Hofrecht* niets hadden uit te staan, door veelvuldige splitsingen steeds kleiner. En daarmee samenhangend nam 't aantal katersteden toe; (S.v.B. blz. 398 en 694).

De grote armoede op het platteland, aldus Slicher van Bath, kan niet aan het grote adellijke bezit worden toegeschreven; (In 1758 is het percentage van het adellijk vermogen alleen in de richteram-bten Delden, Almelo en Diepenheim nog boven de 50 procent). De armoede hangt samen met de bevolkingsvermeerdering; (blz. 271 en 299).

De positie van de horigen in Twente in de 18e eeuw, vergeleken met de overige plattelandsbevolking, was aanmerkelijk gunstiger: het aantal armen onder hen was kleiner, terwijl hun sociaal aanzien was gestegen door de vorming van de grote groepen, die zich als klassen beneden de horigen begonnen af te tekenen, de woners, brinkzitters en keuters. Vergeleken bij de niet-horige bedrijven, zijn de pachten, die op de horige bedrijven gebruikelijk waren, beduidend lager. Daarentegen waren de financiële verplichtingen, voortvloeiende uit de horigheid (vooral de onregelmatige, zoals versterf, erfwinning en opvaart) lastig te noemen, zonder nu in de meeste gevallen bepaald drukkend te zijn; (S.v.B. blz. 688 ev. en 722-727).

Af en toe leest men over min of meer ernstige incidenten tussen een horige en zijn goedsheer of goedsvrouw. Mr. G. J. ter Kuile sr. vermeldt in zijn boek *'Twentsche Eigenheimers'* (blz. 27), dat baronesse JUDITH AGNES MULERT, vrouwe van Backenhagen (havezate onder Deldenerbroek), in 1770 drie harer boeren uit Ambt-Delden naar het haar toebehorende Huis Odink bij Winterswijk had laten ontbieden en deze toen *'zonder enige schijn van recht van hunne vrijheid had beroofd'* door opsluiting in de kelder van dit Huis, waaruit zij wisten te ontvluchten. De motieven tot dit eigenmachtig optreden, dat — aldus Ter Kuile — enorm veel sensatie maakte in den lande, zijn totaal onbekend gebleven en ook uit de procedure, die de Advocaat-Fiscaal van Twente tegen de baronesse aanbond, blijkt niet of deze gevolg had gegeven aan een plotselinge ingeving, *'eene boosaartige neiging'* dan wel of hier sprake was van *'een gepraemideerd (weloverwogen) voornemen'*. Eerst tien jaar later werd de baronesse veroordeeld tot een schadevergoeding van 4200 Caroli gulden en tot betaling van alle kosten, jura, sportelgelden en advieskosten, die meer dan 2000 gld. beliepen. Volgens overlevering heeft de vrouwe van Backenhagen als een zoen voor haar euveldaad aan de Hervormde kerk van Delden de twee grote koperen kaarsekronen geschonken, die inderdaad het jaartal 1781 vertonen, aldus Ter Kuile.

De bewoners van Backenhagen gaven al eerder blijk, veel noten op hun zang te hebben. In het hofboek van Delden (ao 1637) staat een vonnis tegen een horige opgetekend, die geweigerd had om een van hem gevorderde dienst met wagen en paard te presteren. Hij werd tot *'rebell'* verklaard en bij verstek tot 50 gld. boete veroordeeld. Enige weken later verscheen de delinquent zelf voor het gericht en gaf een enigszins andere beschouwing over de loop van zaken. De plaatsvervangende rentmeester had hem bevolen op Backenhagen te komen met paard en wagen, om vandaar een *'juffer'* naar Vriezenveen te brengen. Beklaagde had hierop geantwoord, wel twee paarden te hebben doch geen wagen, alleen een kar. En, daar de *'juffer'* geweigerd had op een kar vervoerd te worden, was hem de dienst, die hij niet wilde weigeren, onmogelijk geworden.

Aan de horigheid is in het begin van de 19e eeuw een einde gekomen. In 1795 (Franse bezetting) is de horigheid nog blijven bestaan, daar deze niet als onvrijheid, maar als een soort erfpacht werd beschouwd. Aan de horige verplichtingen werd dus ook na 1795 op de gebruikelijke wijze voldaan. Eerst door de inlijving van het koninkrijk Holland in 1810 bij Frankrijk veranderde de toestand. Bij de invoering van de nieuwe rechterlijke organisatie op 1 maart 1811 hielden de hofgerichten op te bestaan. Aan de verpachting van de horige verplichtingen kwam reeds in 1810 een einde. Na 1816 is de kwestie van de eigendom van de horige erven het onderwerp van zeer langdurige procedures geweest. Na een geruchtmakende rechtszaak tussen Von Bönninghausen en de boer Aarnink in Ootmarsum is er een regeling tot stand gekomen, waarbij de vroeger horige boeren tegen betaling van een afkoopsom de volle eigendom van de erven konden verwerven. Zij, die daartoe niet de middelen bezaten, konden hun boerderij van het Rijk pachten; (S.v.B. blz. 728).

DROSTENDIENSTEN

Hadden de boeren het juk der horigheid vrijwel steeds geduldig gedragen, de aanmatigheden van de drosten van Twente waren hen echter voortdurend een doorn in het oog.

In 1748 matigden de drosten zich 't recht aan, om de wanordelijkheden bij *'Maaksmalen'* (feestelijke maaltijden) door zware boeten *'te hunnen profijte'* tegen te gaan.

Ook maakte de drost zich meester van het recht van ijken van ellen, maten en gewichten. In 1749 had 'de Landschrijver van de Drost de Elle van het Stadhuis (Enschede) meegenomen, waardoor het stadsbestuur zeer in verlegenheid kwam.'

De zg. hand- en spandiensten voor de drosten waren ten tijde van de Spaanse oorlog ingevoerd,

enschede

A. v. d. Leest Radio
Enschede Televisie

Radio onderdelen - Electrotechnische artikelen
Erkend reparateur en installateur
OLDENZAALSESTRAAT 39 - TEL. 10688

ADOLFS & PENNINK
studieboeken
pocketbooks - romans

Een **BRIL**, die werkelijk prettig zit
is gemaakt door

Remmelt Pit

Kalenderstraat 24-26 Enschede

Van Loenshof 10 Tel. 15271
Filiaal: Oliemolensingel 37 Tel. 16118

Voor 't Hoen
medaille, krans, tak
of beker: bij ons slaagt u zeker
Ripperdastraat 2a, Enschede

ADVERTEREN IS ETALEREN

Fijnhout- en Triplexhandel
Fa. W. LANGE

Speelbergweg 37, Tel. 4538
levert: Fijnhout, Triplex, Hard- en
zachtbaard, Vlas- en spaanplaat enz.

Motor defect?
naar **JULO**
direct!!!

Pyrmonststraat 15 • 19
ENSCHDE

Machinefabriek
ARENS & Zn

tandwielen
Perikweg 52

Het bekende adres voor het
leveren van alle bekende merken
gazon- en motormaaiers
(ABNER, BRILL, FOLBATE, HUSQVARNA)

Fijn-
slijperij **H. v. d. Meer en zn**

BLEEKERSTR. 18 - ENSCHDE

TELEVISIE
*
HOOR
APPARATEN
*
RADIO

Blijvende service!

Jan LANGKAMP
LANGESTR. 52 TEL. 24695 ENSCHDE.

Voor herenkleding
het beste bij **Besters**

Van Loenshof 12, Enschede

S. TEN CATE
STAALHARDERIJ

Hessenweg 1 - 9 - Tel. 15413
MINTEX-REMDIENST
Dr. Benthemstr. 35 - Tel. 15418

Gramfoonplaten Pick-Ups

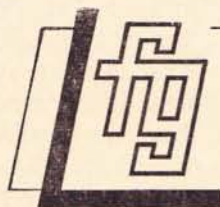
SPECIAALZAAK Nieuwstr. 57 Tel.
13909 Hengelo.
Boulevard 90
Tel. 24863 Enschede.

FA. H. v. d. BERG

OLDENZAALSESTRAAT 65 - TEL. 12543
STEUNZOLEN, ELAST. KOUSEN,
BREUKBANDEN
Leverancier voor alle ziekenfondsen

Wee rekken kan geet naor
zölfbediening
PARAAT

Glanerbrug: bie TET-bushalte
In 'n lunchroom kôj lekker etten en dreerken

**AMUSEMENTS
AUTOMATEN**

Voor Enschede en
omgeving:

Stoevelaarstr. 21-27
Hengelo, tel. 12164

Voor
lijn- en rastercliché's
Clichébedrijf

**NV v/h Firma
M. J. v. d. Loeff**

Achter 't Hofje 3-7, tel. 19266

Te koop: nog enkele ingebonden
jaargangen Twentse Post, á f 10.-.
(65, '66 en '67) Adm. van dit blad.

BOERENLEENBANK

Enschede-Lonneker

de bank voor iedereen!

FAZANTSTR. 116, ENSCH. - Bijkant.: Boule-
vard 1945 Enschede; Scholt. Reimerstr. 31, Lon.

Zojuist gereedgekomen

onze **nieuwe**

**lijst van
Twentse
boeken**

Gratis verkrijgbaar bij

Boekh. WITKAM, Enschede.

De Klomp 22, (tel. 05420/12773)

Wiesheed

De weg naor wiesheed
is zoonder eand.

doch in 1631 officieel afgeschaft. Ze werden nadien door de drosten eigenmachtig weer in het leven geroepen.

In 1752 had drost Charles Bentinck een 500-tal boeren gelast in de morgen van 15 december met spaden, houwelen en kruiwagens 'op de hooge boekholt in 't gericht van Enschede' bijeen te komen, waar hun het graven van een 'visserij' werd opgedragen.

In augustus 1753 liet hij 'aan 't Bleekhuis van Wijnand Nijhoff' (Lonneker veld) een kamer timmeren, die voor hem in het vervolg als jachthuis moest dienen, wanneer hij hier met zijn vrienden kwam jagen en eten.

Al zulk werk moest door de boeren zonder enige vergoeding worden verricht, soms midden in de oogsttijd, hetgeen de verbittering van de boeren in de hand werkte.

Bij hun drang naar meer vrijheid vonden de boeren een voorvechter in de persoon van JOHAN DERK VAN DER CAPELLEN TOT DEN POL, die jarenlang heeft geijverd om tot definitieve afschaffing van de drostendiensten te komen. Op 1 nov. 1782 zag hij tenslotte zijn moeite beloond; (L. A. Stroink: 'Stad en Land van Twente', p. 352).

De Boerrichters van Twente boden hun voorvechter in de Staten op 25 sept. 1783 een op perkament geschreven en door hen ondertekende dankbetuiging aan:

„Ter eeuwige en onsterfelijke Gedachtenis van den Edelmoedigsten Ridder Johan Derk Baron van der Capellen, Heer van den Pol, Appeltern, Althorst, Hagen ec. Beschreeven in de Ridderschap van Overijssel ec. ec. Die, in navolging der aloude waare Ridderen, den onderdrukten bijstand biedende, door wijs beleid, onvermoeiden vlijt, standvastige verduuring, verachting en overwinning, veeler wederwaardigheden, zonder dat zijn grote geest bezweek, de vrijheid van den vrijen landman in Overijssel, tegen het slaafsche juk van Drostendiensten, met Gods hulp, heeft verdedigd. Die ook door de rechtvaardige uitspraak der Ed. Mog. Heren Staaten deezer Provincie, Beschermers van Recht en Vrijheid, het nut zijner loflijke poogingen in de geheele uitroeying van die harde en verachtelijke dienstbaarheid heeft bereikt,” enz.

Voor het richteramtb Delden ondertekenden:

*Hendrik Nijhoff, setter van Hengelo;
Hendrik Bruyns, Boerrigter van Woolde;
Jan Wessels, Boerrigter van Hengevelde;
Hendrik Hiddink, Boerrigter Oele;
Gerrit Annink, Boerrigter van Bekkum;
Jan ter Hagreyse, Boerrigter van Wedenhoen;
Herman ter List, Boerrigter van Deldenerbroek;
Jan Hendk. Brasse, Boerrigter van Bentelo;
Jan Ottenhof, Boerrigter van den Esch;
Egbert Dubbelink, Boerrigter van Aselo.*

Bij wijze van zegel had men aan deze dankbetuiging een gouden gedenkpenning met dito ketting bevestigd, voorzien van het opschrift: *'De nijvre Landman juicht, zijn Vrijheid is hersteld! Capellen zegepraalt op baatzucht en geweld! 1 Nov. Ao 1782'*

ONDERWIJS

Op 19 juli 1735 werd door *Burgemeesteren, gesamtelijke Kerkenraet en Gemeensluiden* van Delden, bij meerderheid van stemmen, tot schoolmeester alhier vercosen de Ed. Arent van Heek. De *'Conditien ende Voorwaerden, waernae een tijtlick schoolmeyster, van de Magistraat der Stadt Delden* *angenomen, sich sal hebben te reguleren,'* zijn ons bekend uit een *'Acte van aanstelling van Schotto Aversteghe,'* schoolmeester te stad Delden anno 1656, 20 april:

- 1) *Degene tot den Schooldienst sall beroepen worden moet sijn van de ware gereformeerde religie, sich begeven tot de kerckliche gemeente en het H. Nachmael frequenteren;*
- 10) *Alle Weckeldagen sullen die Kinder bij somer-tijt ten 6 uyren 's morgens in de schole komen, ten 8 daer weder uet. Ten 9 daer weder in ende ten 11 daer weder uet. Des naemiddags ten 12 daer in en ten 2 weder daer uet. Item ten 3 weder daer in en ten 5 weder daer uet;*
- 15) *Elcker Kindt 't welk duyts leert, 't sy lesen ende schryven off een van beyden, soll alle halve jaer aen den meyster tot schoelgelt betaelen acht stuver.*
- 16) *Die Kinder welcken in de latijnsche spraacke onderwesen worden sullen in besondere bancken sitten ende yder half jaer tot schoelgelt geven twaalf stuver.'*

Op diverse punten (bevolkingsgroei, horigheid, drostendiensten e.a.) zijn wij uitvoeriger ingegaan dan binnen het raam van onze *'kroniek van dorp en stad'* de opzet is. In de historische schetsen over andere dorpen en steden in Twente zullen we in verschillende gevallen dan ook naar de *'Kroniek van Delden'* verwijzen.

(In het volgende nummer: *Delden in de 19e eeuw.*)

Zoekt U een gezellig café in antieke stijl . . .
Bezoekt dan

'Het Wapen van Beckum'

(Eigenaresse Wed. Boenders)

Geschikt voor diners en partijen

Rijk in de natuur is het beslist niet te duur.

almelo

HOTEL-CAFÉ-RESTAURANT

de Mooie Vrouw

(TEVENS BENZINE-STATION)

Een van de oudste zaken in Twente
OOTMARSUMSESTRAAT 488 - ALMELO

**Nutsspaarbank
UW bank**

Hoofdkantoor Almelo
WIERDENSESTRAAT 22

Bijkantoren te Almelo, Wierden,
Vriezenveen, Rijssen, Nijverdal en
Coevorden

Het Twentse Serviezenhuis

Heeringa & Co

Grotestr. 79, ALMELO
Nieuwstr. 36 Hengelo

Wedgwood, Spode,
Royal - Copenhagen

Coöperatie

De Landbouwcoöperatie

is een bolwerk ter beveiliging
ter verdediging
ter bevordering
van de economische belangen
van de vrije zelfstandige onder-
nemers in de landbouw te weten
de Boeren.

COÖP. LANDBOUWERS-
BANK EN HANDELSVER.

ADVERTEREN IS ETALEREN

■ VEEVOEDER
■ KUNSTMEST EN
■ LANDBOUW-

[BENODIGDHEDEN

in de beste kwaliteiten !!!

Door grote
omzet **A.B.T.B.**
lage prijzen
bij **ALMELO**

Veur MEUBELS en allens, wat
er zo bije komt kieke, naor:

TOON a.d. **Tuinstraat**

Tel. 3880

In vrogger dage daansen de leu op
de dell' 'n veertoer. Weer völ later
'n zeuven sproonk. Rechtovoort foxtrot,
wals en cha cha cha in niejmoodse
daansscholen:

Wim POLMAN

Ootmarsumsestraat 26 - Tel. 4880

drogisterij - parfumerie
PRÜMERS

Bornsestraat 72 - Tel. 5650
Het huis voor geschenken

DIVERSE PLAATSEN

Met onze mengvoeders altijd de
hoogste productie. **Kunstmeststof-**
fen; keuze uit vele soorten. Ruim
gesorteerd in **vaste brandstoffen**.
Bij ons is het rustig en voordelig
tanken voor brommers, auto's en
tractoren.

C.A. & V.V. BORNERBROEK

BOERENLEENBANK

Albergen

De SPAARBANK voor stad en land
Maak gebruik van lopende rekeningen
Alle inlichtingen aan de bank

**Coop. „De Landbouw” W.A.
GOOR**

Het adres voor:

Mengvoeders onder C.L.O.-
contrôle, Meststoffen, Brand-
stoffen, Bestrijdingsmiddelen,
Kruidenierswaren, Landbouw-
werkzaamheden enz.

**Hotel
Haarhuis
Zenderen**

In 't herte van Twente

DIVERSE PLAATSEN

C.L.V. LANDBOUWERSBELANG

Haaksbergen

C.L.O.-mengvoeders

Ruwvoeders

Brandstoffen

„de kop'ren smorre”

Twents ethoes in Maarkel
an de grote weg van Hengel naor Deamter
[Twentse specialiteiten]

DENKT BIJ HET OPLOSSEN
VAN UW PROBLEMEN

RUIMTEVERWARMING
OOK AAN AARDGAS

Gem. Energiebedr. Rijssen

COÖP. ZUIVELFABRIEK

**De Eendracht
ROSSUM**

Het beste adres voor alle zuivelprodukten

Wiej helpt met an de
bleui en veuroetgang
van **MAARKEL**
met wiede omgeffing

● Coöp. Boerenleenbank en
● Coöp. Landbouwvereniging

BOERENLEENBANK

Wegdam

Voor alle bankzaken, Voorschotten,
Credieten en lopend rekeningverkeer.

BOERENLEENBANK

Bornerbroek

■ De SPAARBANK ■ verder alle
voor iedereen BANKZAKEN

BOERENLEENBANK

Weerselo

Verzorgt al uw bankzaken. Hoogste spaarrente.

Boerenleenbank De Lutte
MET KANTOREN TE DE LUTTE
OVERDINKEL, GLANERBRUG
Hoge rente voor al Uw ingelegde spaar-
gelden. Lage hyp.- en voorschot-rente

STREEKTAAL

MEUGEN, MUTTEN EN ZÖLLEN

Meugen kan 't zölfde betekenen as: hooln van. „Mags mij nog?” „Jao, 'n kop tusken de duur, aaien met 'n baksteen!” Twee, dee vól van mekaa hoolt, *meugt mekaa naa geern lien*, mer as twee manleu mekaa spikantig oop de hoed zint, dan *meugt ze mekaa nich*.

As oop 'n feestjen nen borrel schunken wódt: „Da'w 't nog lang majt meugen, kriegén zal nog wa gaon.” Wee van 'n blauwen knoop is, *mag daor nich van heuren*, hee zeg, dat borrels pressenteren mos *nich meugen*. Jannèwer is nargens good vuur, zegge. „Dat mag wa waor wèèn,” zeg 'n preuwerd, „mer hee is toch nich vuur de ganze brouwd!”

'n Zeeken man mag niks, iej kunt er nog gen tuut-ei an kwiet wódden. 'n Dokter menen, hee mos etten. Dow zeg 'n zeeken: „Wat mut, dat mut. Doot mij dan mer 'n ei in 'n kettel.” Jao, as nen boer mut, dan zegge: „Geern!”

„Ik mag geern wat etten, mer ik mut ook miene rös hebben,” zea 'n luierd. *Teumig gaon en vólle meugen, dat kan jao nich deugen*. De leu zèèn, hee zol ook nog lange vingers hebben. Eenmaol hef 'n deender em al attrappeerd; *dow mosse drie wekke brommen*. 't Schient wa, datte daor nich van leerd hef. Non, *wee nich heuren wil, den mut mer veulen!*

„Wat hei'j ne drokte, Luuks! *Mu'j vaaks hen heuilen?*” „Bo nee, Geert, ik gao hen vriejen. *Zo'k dan nog gengeln?*” (treuzelen). As Geert heurt, woe Luuks 'n eugken oop hef, dan zegge, Luuks zol *toch wiezer wèèn*:

'n Wicht, dat in de kerke zit
Te gapen en te gabbeln,
En waor 't geet, of waor 't steet,
Van naoberleu mot babbeln

was niks vuur em. Geert kuiert net zo lang, dat Luuks zik lat aowertuugen: „Wat zo'k met *zonne kizz'bis doon*, hier an de Rammelbekke,” zegge; en hee brenk eer 't achterhekke; (maken de verkering oet).

„Wat zö'j!” zuchen de vrouw, dow eren man was sneuveld. „*Iej mut wa vedan*.” Hee was vóllen oop 'n Grebbaarg, *daor mut 't nich dog hebben*. De naobers wollen eer nog hop geewen, 'n enen zeg, eren man *moch ees gevangen wèèn nómme*, 'n ander menen, hee zol *misschien de päöl hebben trökken* (zijn gevlucht), mer zee zeg: „*Iej mut mij niks wies maken*, ik heb jao berich kregen van de börmeister.”

Jans har ne rieke vrouw trouwd, dee al aorig wat kringe um de heurn har. „*Daor zö'j nog deune van belèèwen!*” zèèn de leu. Ze kregen wa geliek. 't Was aait: „*Dow zas, dow zos!*” 't Wief har de bokse an, Jans mos 'n *helen dag oopzitten en peutjes geewen*. In 't eerste gaffe zik der in, hee zeg: *Iej mut wal ees 'n oge too kniepen*, mer 't wódden met 'n dag slimmer, en antlessen zèère net as Luuks van de Rammelbekke:

Men zol de rieke vrouwleu haost,
Jan straf mie haal: verveleuken.

„As 't es bie ous vebiej kumst, Gait, *moste es in kommen kieken*,” zeg Jan oet Hoksebaarge tegen zienen naober. „'t Za'k dooën, Jan; no 'k wunske diej van 's gelieken, mer *ik zal diej ook es verwachten*, Jan. Diene vrouwe mos toe meddebrenge en ook de oolde bestevaar.” „No, Gait, *ik zal 't Jennenken en de vaar wal ees zeggen*.” Jao, Gait en Jan hebt het wa dik an. Mer de moor zeg: *As dat ei duur geet, zö'j nog ees stinken belèèwen!*”

WERKGELEGENHEID

INSTITUUT VOOR WERKGELEGENHEID
IN DE TEXTIEL

ENSCHDE — Op 2 juli jl. werd in een bijeenkomst in 't gebouw van de Fabrikantenvereniging te Enschede besloten, om op korte termijn een instituut op te richten voor de werkgelegenheid in de textielindustrie. Aanwezig waren de voorzitters van de drie werknemersbonden in de textielindustrie De Eendracht, Unitas en St. Lambertus, alsmede een aantal districtsbestuurders van deze bonden. Voorts was er een sterke werkgeversdelegatie, die onder leiding stond van ir. J. Bosma.

Een belangrijke taak voor dit instituut zal zijn de planning van de werkgelegenheid op langere termijn. Met name zal ook worden gedacht aan het inschakelen van vijftigjarigen en ouderen in de textielnijverheid.

De behoefte aan een instituut als hier voor ogen staat, werd vooral actueel toen een Twents textielbedrijf een aanvraag indiende om zestig Turkse gastarbeiders te mogen verwerven, terwijl er nog vele Twentse textielarbeiders werkloos zijn.

TOT KIJK IN DE

Bar „Twenty Seven” 27

VOOR GEZELLIGHEID EN SFEER

Burgemeester Jansenplein 27 Telefoon (05400) 1 23 18 Hengelo (O.)

oldenzaal

GESCHENKBON

G. morselt a.

Zoveel schitterende geschenken...
En evenzoveel verschillende smaken.
Geef een geschenkbbon.

Blij met een geschenkbbon

G. Morselt

tricoloreren

drymasteren

verven

Ootm.str. 47-49

Tel. 2091

Antoon Hutten

VOOR DE LOOP EN DE SLOOP

Van Opel, Ford en VW
alle onderdelen

Denekamperstr. 71, Tel. 2863

ERRES PHILIPS
TELEVISIE
Ben Lansink Oldenzaal
Grotestr. 20 Tel. 2981

Foto's könt nich kieken
(Mer oonze foto's mö'j bekieken)
fotohandel

't Kiekkeske

Voor
een deskundig uitgewerkte

C.V.-installatie

E. HEIDEMANN & Zn

Boterstraat 13-15, tel. 2077
Eekboerstr. 71, tel. 2708; b.g.g. 2349

OLDENZAAL

ADVERTEREN IS VERKOPEN

TELGENKAMP's
zaadhandel

Het adres voor tuin-, bloem-
en landbouwzaden, bestr.midd.
Molenstraat 6, telefoon 2958

KIP

regelt Uw
schade

KIP

deukt Uw
auto uit

KIP

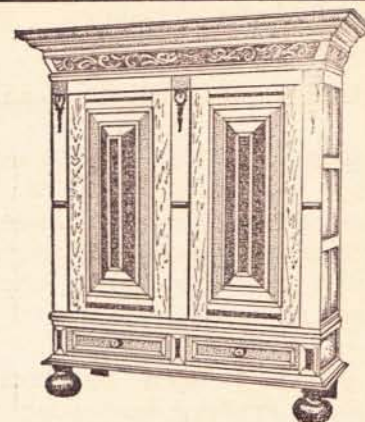
spuut Uw
auto

AUTOSPUITBEDR./UITDEUKINR.
Esstraat 6 — Tel. 2251 — Oldenzaal

de zaak met meer

dan 50 toonkamers

Door de eeuwen heen een meubel-
stuk, dat sfeer geeft in elk interieur.
Permanente expositie in onze toon-
zalen van vele modellen Gelderse
kussen- en rankenkasten

Smellink — Oldenzaal

Diverse plaatsen

Boerenleenbank

Denekamp

de bank

voor iedereen

Rijssen DE GLIMLACH
VAN
TWENTE

* Een typisch landstadje temidden van de bossen
* Een ideaal oord voor een rustige vakantie
INLICHTINGEN VVV RIJSEN TEL. 2303

TRACTOREN SCHOLTEN

Deurningen - Tel. 228

WAAROM NAAR:

Ootmarsum?

Karakteristiek stadje, rijk
aan folklore, bos en hei,
A.N.W.B. — oriënteertafel,
't hoogte punt van Twente.

Schitterende vergezichten
over Twente en Duitsland

SAKSISCHE BOUWKUNST (los hoës e.a.)

Autobus-
onderneming
Oldenzaal

Lijndiensten

Oldenzaal - Denekamp - Grens - Nordhorn

Moderne touringcars

Uitgebreid reizenprogramma

In de zomermaanden elke dag tochten in Overijssel
en het Duitse grensgebied

UIT STAD EN STREEK

VOOR EN TEGEN 'TWENTERAAD'

ENSCHDEDE — De Enschedese Gemeenteraad heeft zich op 1 juli unaniem uitgesproken voor het instellen van het intergemeentelijk overlegorgaan, de Twenteraad. Door de heer G. E. N. Perik (KVP) werd gesteld, dat dit de bestaande samenwerking in andere verbanden, zoals de T.O.G. (Twente-Oost Gelderland) en de Interessengemeinschaft Rhein-Ems niet in de weg mag staan. Uiteindelijk zal de intergemeentelijke samenwerking moeten groeien naar 'n bovengemeentelijk bestuursorgaan.

GOOR — Ook de gemeenteraad van Goor is akkoord gegaan met het voorstel, toe te treden tot de Twenteraad, ofschoon diverse raadsleden betwijfelden of dit wel zo'n nuttig instituut zal zijn.

DIEPENHEIM — Het college van B & W van Diepenheim heeft de gemeenteraad voorgesteld om niet toe te treden tot de Twenteraad, omdat de kleine Twentse gemeenten daarin op grond van ongelijke vertegenwoordiging te weinig inspraak zouden hebben.

ENSCHDEDE NU AKKOORD MET RECREATIESCHAP

ENSCHDEDE — Nu door het voorlopig bestuur zodanige wijzigingen in de ontwerpstatuten zijn aangebracht, dat geen twijfel meer behoeft te bestaan over 't feit, dat slecht met instemming van de deelnemende gemeenteraden de uitvoering en het beheer van recreatieve werken ter hand kan worden genomen, heeft de Enschedese Gemeenteraad zich 1 juli akkoord verklaard met het instellen van het Recreatieschap Twente. De 19 andere Twentse deelnemende gemeenten hadden de regeling reeds eerder aanvaard.

RUSLUI-HISTORIE WEER UITGEBREID

VRIEZENVEEN — Doordat de Oudheidkamer Vriezenveen de beschikking kreeg over 27 familiearchieven, betrekking hebbend op de geschiedenis van de voormalige Vriezenveense kooplieden, die twee eeuwen lang handel dreven met het Tsaristische Rusland, zijn weer tal van gegevens over deze interessante periode aan het licht gekomen. Het ligt in de bedoeling, dit nieuwe historische materiaal t.z.t in een publicatie te verwerken.

CONSERVATOR MUSEUM PALTHEHUIS

OLDENZAAL — Het interimbestuur van de Ver. Vrienden van het Palthehuis heeft de heer Johan Molkenboer benoemd tot tijdelijk conservator.

EEUWFEEST STORK

HENGELO — Op donderdag 5 september zal Zijne Koninklijke Hoogheid de Prins der Nederlanden in het begin van de middag een bezoek brengen aan de jubilerende machinefabriek Stork te Hengelo. 's Morgens zal de Prins aanwezig zijn bij de presentatie van het rapport *'The Future of Power Generation'* (*De Toekomst der Energieopwekking*), in opdracht van Stork vervaardigd door het Amerikaanse instituut Tempo-Center for Advanced Studies, in samenwerking met Nederlandse hoogleraren en wetenschappelijke instituten uit binnen- en buitenland.

Prins Bernhard was reeds eerder gast op de Technische Hogeschool Twente. Bij de officiële opening van het hogeschoolcomplex op 14 sept. 1964 bracht hij — in gezelschap van de Koningin — een bezoek aan de campus Drienerlo. De foto toont hem in gezelschap van de eerste rector-magnificus der THT: prof. dr. G. Berkhoff.

De stichting *'Hengelo — 100 Jaar Metaalstad'*, onder voorzitterschap van de heer F. van Wezel, een bekend Hengelo's expediteur, organiseert in de eerste week van september diverse stadsfeesten, die op zaterdag 31 augustus door de burgemeester van Hengelo officieel zullen worden geopend. Er zal ondermeer een grote tentoonstelling worden gehouden in de omgeving van het stadhuis. Hoewel er overleg is geweest met de organisatoren van het Stork-jubileum, staan de stadsfeesten op zichzelf. Daarnaast wordt het 100-jarig bestaansfeest van Stork gevierd met diverse evenementen, georganiseerd door de verschillende personeelsverenigingen van het bedrijf.

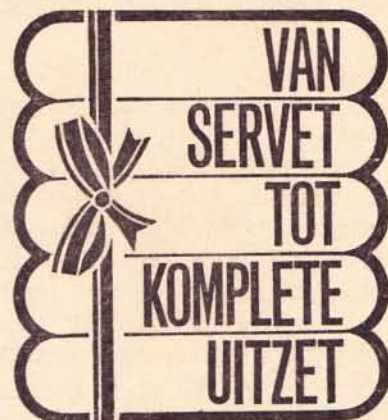
Op 2, 3 en 4 september (van 9-11.30 en van 14-16.30 uur) zal ter gelegenheid van het eeuwfeest de fabriek toegankelijk zijn voor de Hengelose bevolking.

GENTLEROY VOOR VRIJETIJD- KLEDING

KONINKLIJKE TEXTIELFABRIEKEN
GEBR. VAN HECK N.V. ENSCHEDE.

JORZOLINO

KONINKLIJKE TEXTIELFABRIEKEN
JORDAAN - TER WEEME N.V. HAAKSBERGEN

VéGé

voor ^u_w levensmiddelen

guller met zegels.. guller met guldens

Op VéGé-artikelen steeds
10 0/0 kort. in geldzegels

N.V. Aanneming-Mij. vh.

H. W. TE PAS

Enschede

Burgerlijke en Utiliteitsbouw
Gewapend Betonbouw
Grond- Water- en Wegenbouw

ERICA-SERVICE

Doe het zelf en maak van uw tuin
een LUSTHOF. Kosteloos maakt
ERICA voor U een grondplan.
Vraagt inlichtingen.

*Gezellig – en lekker – eten of zo maar wat
drinken, U kunt altijd wel iets bedenken om
naar de COSA te gaan.*

cosa

RESTAURANT

HENGEL